ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- **ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު:** 2020/HC-A/78
- **އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތްތައް:**
  1. އަތަމާ އިންވެސްޓްމަންޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް
  2. އަތަމާ ޓެރިން އިންޓަރނޭޝަނަލް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް
  3. އިބްރާހީމް ޢަބްދުއްލަތީފް / މއ. އަތަމާގެ، މާލެ
  4. އާސިމާ ޙަސަން / މ. ކްރޯބްން، މާލެ
- **އިސްތިއުނާފު ރައްދުވި ފަރާތްތައް:**
  1. ސްޓޭޓް ބޭންކް އޮފް އިންޑިއާ (މާލެ ބްރާންޗް)
  2. ސްޓޭޓް ބޭންކް އޮފް އިންޑިއާ އިންޓަރނޭޝަނަލް (މޮރިޝަސް) ލިމިޓެޑް
  3. ކޮމަރޝަލް ބޭންކް އޮފް ސިލޯން ލިމިޓެޑް
  4. މޮރިޝަސް ކޮމަރޝަލް ބޭންކް ލިމިޓެޑް
- **މައްސަލައިގެ ބާވަތް:** ޙުކުމް ތަންފީޛުކުރުން (ރަހުނު ހިފުނު ލޯނުގެ މައްސަލަ)

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް

ފަނޑިޔާރު ޙަސަން ޝަފީޤު

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމް

ނިމުނު ތާރީޚު: 15 ޞަފަރު 1445 / 31 އޮގަސްޓް 2023

ހައިކޯޓުގައި ޤަޟިއްޔާ ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚު:

01 ރަޖަބު 1441
01 މާރިޗު 2020

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- ނަންބަރު: B5-CR-3/RVH/2019/04
- ނިންމި ތަން: ސިވިލް ކޯޓު
- ބާވަތް: ޖިނާއީ ތަންފީޛުކުރުން (ދަރުސް ހިމެނޭ ކުށުގެ މައްސަލަ)
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު: 14 މޭ 2019
- ނިމުނު ތާރީޚު: 28 ނޮވެމްބަރު 2019

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތްތައް

1. އަތޮޅާ އިންވެސްޓްމަންޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް
ވަކީލު: އ.ދ. އަޙްމަދު ނާޒިމް މުޙައްމަދު
2. އަތޮޅާ ގެރިން އިންޓަރނޭޝަނަލް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް
ވަކީލު: އ.ދ. ސަމާ ޝަރީފް
3. އިބްރާހީމް އަބްދުއްރަޙީމް / މއ. އަތޮޅާގެ
ބަދަލު: މުޙައްމަދު ޝިފާޒް އަބްދުލްވަހީދު
4. ޙާސިމާ ޙަސަން / މ. ކުރެޓިން
ބަދަލު: އަލްފާ އަލީ ރަޝީދު

އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތްތައް

1. ސްޓޭޓް ބޭންކް އޮފް އިންޑިއާ (މާލެ ބްރާންޗް)
ވަކީލު: އ.ދ. އަބްދުﷲ އަލީ
ޖ.ދ. މުޙައްމަދު ޒަމީލް އަޙްމަދު
2. ސްޓޭޓް ބޭންކް އޮފް އިންޑިއާ އިންޓަރނޭޝަނަލް (މޯރިޝަސް) ލިމިޓެޑް
ވަކީލު: އ.ދ. އަބްދުﷲ އަލީ
ޖ.ދ. މުޙައްމަދު ޒަމީލް އަޙްމަދު
އ.ދ. އަބްދުﷲ ސިރާޖް
3. ކޯމަރޝަލް ބޭންކް އޮފް ސިލޯން ލިމިޓެޑް
ވަކީލު: އ.ދ. ޙަސަން މާޖިދު ޝަރީފް
4. މޯރިޝަސް ކޯމަރޝަލް ބޭންކް ލިމިޓެޑް
ވަކީލު: އ.ދ. އަލީ އައްޔާދު އަޙްމަދު

މަދަނީ – ޖުމުލަ ތަންފީޛުކުރުން – ދަރަނި ސާބިތުވި ފަސްއިރާގެ ޖުމުލަކަން ބަދަލު ނުގެނައުން – ޖުމުލަ ތަންފީޛުކުރުމުގެ ދާއިރާ

• ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލްގެ ރައުޔު:

މައްސަލައިގެ ތަފާޞީލު:

1. މި މައްސަލައަކީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B5-CR-3/RVH/2019/04 ނިންމުން ނިންމާފައިވަނީ ޝަރުޢީ އަދި ފާރޫނީ އުސްތޫރީގާ ހިމާޔަތް ކަމަށްބުނެ އަރަމާ އިންވެސްޓްމަންޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް[1]އާއި، އަރަމާ މެރިން އިންޓަރނޭޝަނަލް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް[2]އާއި، މއ. އަރަމާގެ / އިބްރާހީމް ޢަބްދުއްލަޠީފް[3] އަދި މ. ކޯރަލްބިން / އާސިމާ ޙަސަން[4]ގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް އިސްތިއުނާފުކޮށް ހުށަހަޅުއްވުން ބަލާފައިވާ ޤަޟިއްޔާއެކެވެ. މި ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފު ކުރައްވާ ފަރާތްތަކަކީ ސްޓޭޓް ބޭންކް އޮފް އިންޑިއާ (މާލެ ބްރާންޗް) އާއި ސްޓޭޓް ބޭންކް އޮފް އިންޑިއާ އިންޓަރނޭޝަނަލް (މޮރިޝަސް) ލިމިޓެޑްއާއި ކޮމަރޝަލް ބޭންކް އޮފް ސިލޯން ލިމިޓެޑް އާއި މޮރިޝަސް ކޮމަރޝަލް ބޭންކް ލިމިޓެޑް އެވެ.

ކަންހިނގާފައިވާގޮތް

2. އަރަމާ އިންވެސްޓްމަންޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ އެދުމުން 22 ނޮވެންބަރު 2007 ގައި US$5,000,000.00 (ފަސްމިލިއަން ޔޫ.އެސް ޑޮލަރު) ގެ ޓަރމް ލޯނެއް ސްޓޭޓް ބޭންކް އޮފް އިންޑިއާ (މާލެ ބްރާންޗް) އިން އަރަމާ އިންވެސްޓްމަންޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑަށް ދޫކޮށްފައިވާއިރު، އެއްބަސްވެފައިވާ ގޮތުން މިލޯނުގެ ފައިސާ ދައްކާފައިނުވުމުގެ ސަބަބުން މިލޯނުގެ ބެލެންސްގައި 31 އޮގަސްޓް 2012 ގެ ނިޔަލަށް

---

1 ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރު C-66/98

2 ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރު C-221/97

3 އައިޑީކާޑް ނަންބަރު A032754

4 އައިޑީކާޑް ނަންބަރު A032664

އޭގެ އިންޓްރެސްޓާއި ޑިފޯލްޓާއެކު US$6,526,628.95 (ހަމިލިއަން ފަސްސަތޭކަ ސައްބީސް ހާސް
އަށާވީސް ޕޮއިންޓް ނުވަދިހަފަހެއް ޔޫ.އެސް ޑޮލަރު) ދައްކަންޖެހި ނުދައްކާވާކަމާއި،

3. އަމަލާ އިންވެސްޓްމަންޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ އެދުމަށް 24 އޮކްޓޯބަރު 2007 ގައި US$6,000,000.00 (ހަމިލިއަން ޔޫ.އެސް ޑޮލަރު) ގެ ޓާރމް ލޯނެއް، 16 ޖަނަވަރީ 2008 ގައި US$4,000,000.00 (ހަތަރު މިލިއަން ޔޫ.އެސް ޑޮލަރު)ގެ ބްރިޖް ލޯނެއް އެކުޖުމްލަ US$10,000,000.00 (ދިހަމިލިއަން ޔޫ.އެސް ޑޮލަރު) ސްޓޭޓް ބޭންކް އޮފް އިންޑިއާ އިންޓަރނޭޝަނަލް (މޯރިޝަސް) ލިމިޓެޑުން އަމަލާ އިންވެސްޓްމަންޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑަށް ދޫކޮށްފައިވާކަމާއި، އެއްބަސްވުމުގައިވާގޮތަށް މިލޯނުގެ ފައިސާ ދައްކާފައިނުވުމުގެ ސަބަބުން މިލޯނުގެ ބެލެންސްގައި 31 އޮގަސްޓް 2012 ގެ ނިޔަލަށް އޭގެ އިންޓްރެސްޓާއި ޑިފޯލްޓާއެކު US$11,414,174.70 (އެގާރަ މިލިއަން ހަތަރުސަތޭކަ ސާދަހާސް އެއްސަތޭކަ ހަތްދިހަ ހަތަރެއް ޕޮއިންޓް ހަތެއް ސުމެއް ޔޫ.އެސް ޑޮލަރު) ދައްކަންޖެހި ނުދައްކާވާކަމާއި،

4. އަމަލާ އިންވެސްޓްމަންޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ އެދުމަށް 29 އޮކްޓޯބަރު 2010 ގައި US$2,000,000.00 (ދެމިލިއަން ޔޫ.އެސް ޑޮލަރު) ގެ ޓާރމް ލޯނެއް ސްޓޭޓް ބޭންކް އޮފް އިންޑިއާ އިންޓަރނޭޝަނަލް (މޯރިޝަސް) ލިމިޓެޑުން އަމަލާ އިންވެސްޓްމަންޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑަށް ދޫކޮށްފައިވާކަމާއި، އެއްބަސްވުމުގައިވާގޮތަށް މިލޯނުގެ ފައިސާ ދައްކާފައިނުވުމުގެ ސަބަބުން މިލޯނުގެ ބެލެންސްގައި 31 އޮގަސްޓް 2012 ގެ ނިޔަލަށް އޭގެ އިންޓްރެސްޓާއި ޑިފޯލްޓާއެކު US$2,483,842.92 (ދެމިލިއަން ހަތަރުސަތޭކަ އަށްޑިހަ ތިންހާސް އަށްސަތޭކަ ސާޅީސް ދޭއް ޕޮއިންޓް ނުވަދިހަ ދޭއް ޔޫ.އެސް ޑޮލަރު) ދައްކަންޖެހި ނުދައްކާވާކަމާއި،

5. އަމަލާ އިންވެސްޓްމަންޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ އެދުމަށް 29 އޮކްޓޯބަރު 2010 ގައި US$6,000,000.00 (ހަމިލިއަން ޔޫ.އެސް ޑޮލަރު)ގެ ބްރިޖް ލޯނެއް ކެނަރާ ބޭންކް އޮފް ސިލޯން ލިމިޓެޑުން އަމަލާ އިންވެސްޓްމަންޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑަށް ދޫކޮށްފައިވާކަމާއި، އެއްބަސްވުމުގައިވާގޮތަށް މިލޯނުގެ ފައިސާ ދައްކާފައިނުވުމުގެ ސަބަބުން މިލޯނުގެ ބެލެންސްގައި 23 ސެޕްޓެންބަރު 2012 ގެ ނިޔަލަށް އޭގެ

އިންޓަރެސްޓާއި ޖޫރިމަނާއާއެކު US$6,666,231.17 (ހަމިލިއަން ހަލައްކަ ފަސްދޮޅަސް ހަހާސް ދުއިސައްތަ ތިރީސް އެކެއް ޑޮލަރު ސަތާރަ ސެންޓު) ދައްކަންޖެހި ނުދައްކާވާކަމާއި،

6. ބަޔާންކުރެވިދިޔަ ބޭންކުތަކުން އަތަމާ އިންވެސްޓްމަންޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑަށް ދޫކޮށްފައިވާ އެންމެހާ ލޯނުތަކާއި، "ކިހާދުއްފަރު" ރިޒޯޓާއި "ކާލްދެވަރު އައިލަންޑް ރިޒޯޓް" (އެރިސޯޓުގައިވާ އެންމެހާ އިމާރާތްތަކާއި، ބިނާތަކާއި، ޖެނެރޭޓަރު ވަސީލަތްތަކާއި، ޑިސެލިނޭޝަނާއި، އިލެކްޓްރޮނިކްތަކާއި، މަސައްކަތު ސާމާނާއި، ފަރުނީޗަރާއި، ހަރުކުރެވިފައިވާ ތަކެއްޗާއި، ބޯޓު، ޑިންގީ، ސާމާނުފަދަ ތަކެއްޗާއި، ތަކެތީގެ ސާމާނާއި، ސްޓޮކްގައި ހުރި ތަކެއްޗާއި، މީގެ އިތުރުން އޮފީސްތަކުގައި ބޭނުންކުރާ އޮފީސް ސާމާނާއި ގިނަވަރަށް އެކަށައިގެން ތަކެތި) ރަހުނުކުރުވިފައިވާކަމާއި، މި އެއްބަސްވުމުގައި ބަޔާންކުރާ އަތަމާ ޝަރުތުތަކަށް އިންވެސްޓްމަންޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާއި މއ. އަތަމާގެ އިސްތިހާރުތަކުގައި އާއި ކ. ކިހާދޫ އާބާދީ ބަހަރު ގެރުނޫ ތަރިފާވަނީ ވަކިގޮތަކަށް ހިމެނޭ ފަރާތްތަކުގެ ބަދަލުތަކާއި، ހަރަކާތްތެރިވާ ލިޔެކިޔުންތަކުން ޝަރީޢަތަށް ސާބިތުވެފައިވާކަމާއި،

7. އެ ލޯނުތަކުގެ ފައިސާ އަދާކުރުމަށް ދަރާފައިވާ ބޭނުންކަން އަދާކުރުމުގެ މުއްދަތު 30 ސެޕްޓެންބަރު 2012 އިން ފެށިގެން 07 (ހަތެއް) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ކޮންމެ މަހަކުވެސް އެމަހަކަށް ޖެހޭ ޤިސްތު އަދާކުރުމަށް ބަދަލުގައި ބޭނުންކުރަމުން ގެންދިޔަ ނަމަވެސް އެ ތެރޭގައި މިއުސޫލާ ލޯނުގެ ބައި އިންޓަރެސްޓާއި ޖޫރިމަނާއާއެކު ދައްކައި ހަމަކޮށްދީފައިނުވާ އަތަމާ އިންވެސްޓްމަންޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާއި، އަތަމާ ފަރުން އިންޓަރނޭޝަނަލް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާއި، މއ. އަތަމާގެ އިސްތިހާރު އާއި ކ. ކިހާދޫ އާބާދީ ބަހަރު އަދި އަންގައި،

8. މި ލޯނުތައް 07 (ހަތެއް) މަސްދުވަހުގެ މުއްދަތު ހަމަވާއިރު، މި ލޯނުތައް އަދި އިންޓަރެސްޓާއި ޖޫރިމަނާއާއެކު އެއްކޮށް ދައްކައި ހަމަކޮށްނުދެއްވިއްޔާމަ، މި ލޯނުތަކުގެ ރަހުނު ކުރުވިފައިވާ "ކިހާދުއްފަރު" ރިޒޯޓާއި "ކާލްދެވަރު އައިލަންޑް ރިޒޯޓް" (އެރިސޯޓުގައިވާ އެންމެހާ އިމާރާތްތަކާއި، ބިނާތަކާއި، ޖެނެރޭޓަރު ވަސީލަތްތަކާއި، ޑިސެލިނޭޝަނާއި، އިލެކްޓްރޮނިކްތަކާއި، މަސައްކަތު ސާމާނާއި، ފަރުނީޗަރާއި، ހަރުކުރެވިފައިވާ

ތަކެއްޗާއި، ތަށި، ތޮށި، ސާމާނުފަދަ ތަކެއްޗާއި، ޓޯރީގެ ސާމާނާއި، ސްޓޯރުގައި ހުރި ތަކެއްޗާއި، މިގޭ އިތުރުންވެސް އެކައުންޓުގައި ބޭނުންކުރެވޭ އެކައުންޓާއި ގެރިފައިވާ އެންމެހައި ތަކެތި) ވިއްކާލުމުގެ ހުއްދަ މިލްކުތައް ދޫކުރި ބޭންކުތަކަށް ލިބިގެންވާކަމަށް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2384/Cv-C/2011 ޤަޟިއްޔާގައި ހުކުމްކޮށްފައިވެއެވެ.[5]

9. މީގެ އިތުރުން އޮމެގާ އިންވެސްޓްމަންޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާއި މޯރިޝަސް ކޮމަރޝަލް ބޭންކް ލިމިޓެޑާ ދެމެދު، 30 ޑިސެންބަރު 2008 ވަނަ ދުވަހު ސ. މާވްޔާވަރު އެވް ކިއުން ރަށުގައި ރިސޯޓް ހެދުމަކާއި، ތަރައްޤީކުރުމަށް US$15,000,00 (ފަނަރަ މިލިއަން އެމެރިކާ ޑޮލަރު) ގެ ލޯނު އެއްބަސްވުމެއް ވެފައިވާކަމާއި، އެލޯނު އެއްބަސްވުމާ ގުޅިގެން ޒަމާނަތްދިނުން ރަހުނުގެ ގެރެންޓީ ރަހުނު ކުރުމަށްޓަކައި، ހަމަ އެގްރީމަންޓުގައި ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ބަޔާން އެއްބަސްވުމެއް ވެފައިވާކަމާއި، ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު އެއްބަސްވުންތަކުގެމަތިން، އޮމެގާ އިންވެސްޓްމަންޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން، ލޯނު އެއްބަސްވުމާއި ހަމަޖެހި، ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެފައިވާ ލޯނު އެއްބަސްވުން ފުރިހަމަ ދައްކާފައިނުވުމުގެ ސަބަބުން ޖުމްލަ US$12,808,158.85 (ބާރަމިލިއަން އަށްސަތޭކަ އަށްހާސް އެއްސަތޭކަ ފަންސާސްއަށް ޑޮލަރާއި އަށްޑިހަ ފަސް ސެންޓު) އާއި، މި މައްސަލައިގައި ސާބިތުވެފައިވާ ފައިސާ ދައްކައި ހަވާލުކުރެވެންދެން އިތުރަށް އަރަމުންދާ ޑިފޯލްޓް އިންޓަރެސްޓާއި، ޤާނޫނީ ޚަރަދުގެ ގޮތުގައި ޚަރަދަކީ އޮމެގާ އިންވެސްޓްމަންޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން މޯރިޝަސް ކޮމަރޝަލް ބޭންކް ލިމިޓެޑަށް ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާއެއްކަމަށް ކަނޑައަޅައި، މި ފައިސާ މޯރިޝަސް ކޮމަރޝަލް ބޭންކަށް ލިބިދިނުމުގެ ގޮތުން 07 އޮކްޓޫބަރު 2012 އިން ފެށިގެން 07 (ހަތެއް) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ކޮންމެ މަހަކުވެސް މަދުވެގެން އެމެރިކަން ޑޮލަރު މޯރިޝަސް ކޮމަރޝަލް ބޭންކް ލިމިޓެޑަށް ދައްކައި ހަވާލުކުރުމަށް އޮމެގާ

[5] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2384/Cv-C/2011 މައްސަލަ ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓު

އިންވެސްޓްމަންޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑަށް އަންގައި، މި ފައިސާ ދެއްކުމަށް މި ދުވަސް 07 (ހަތެއް) މަސްދުވަހުގެ މުއްދަތު ހަމަވާއިރު، މިފައިސާ އެއްކޮށް ދައްކައި ހަލާސްކުރުމުގައިނުވާނަމަ، މި ކޯޓުގައި ރަހުނު ކުރެވިފައިވާ "ނ.މާވެލާވަރު" އެވް ނިޔުން ޢަރުގެ މައްޗަށް އޮތް ރަހުނު ވިއްކާލުމުގެ ހުއްދަ މޮރިޝަސް ކޮމާޝަލް ބޭންކް ލިމިޓެޑަށް ދިނުމަށްވާކަމަށް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2332/Cv-C/2011 ޤަޟިއްޔާއިން ޙުކުމްކުރެވިފައިވެއެވެ.[6]

10. ބުނެވުނު ޙުކުމްތަކާ އެއްގޮތަށް ކޯޓަށް ފައިސާ ދައްކާފައިނުވާތީ، ރަހުނު ވިއްކާލުމުގެ ހުއްދައަށް އެދި ސްޓޭޓް ބޭންކް އޮފް އިންޑިއާ (މާލެ ބްރާންޗް)އާއި، ސްޓޭޓް ބޭންކް އޮފް އިންޑިއާ އިންޓަރނޭޝަނަލް (މޮރިޝަސް) ލިމިޓެޑާއި، ކޮމާޝަލް ބޭންކް އޮފް ސިލޯން ލިމިޓެޑް އަދި މޮރިޝަސް ކޮމާޝަލް ބޭންކް ލިމިޓެޑްގެ ޤަރުޒުން އުފެދުން އެކޯޓުގެ ނަންބަރު 1950/Cv-C/2019 ޙުކުމް ތަންފީޛުކުރުމަށް ބޭއްވުން ދަޢުވާއިން ރަހުނު ވިއްކާލުމުގެ ހުއްދަ ދަންނަވާފައި އެނގެންއޮވެއެވެ.[7]

11. އިސްތިއުނާފުކުރުމުގައި ވަނީ ބުނެވިދިޔަ ޤަޟިއްޔާ[8]ގައި ނިޔާކުރައްވާ ރަހުނު ވިއްކާލުމުގެ ހުއްދައަށެވެ.

ރަހުނު ވިއްކާލުމުގެ ހުއްދަ

12. ރަހުނު ވިއްކާލުމުގެ ހުއްދައިގެ ގޮތުގައި ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ؛

“ދެންފަހެ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2384/Cv-C/2011 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމާއި ގުޅިގެން ދައުލަތުގެ އަޙްމަދާ އިންވެސްޓްމަންޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް އާއި އަޙްމަދު ޝިހާން އިންޓަރނޭޝަނަލް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްއާއި މ. އަޙްމަދުގެ / މާލެ، އިބްރާހިމް އަބްދުއްރަޙީމް އާއި މ. ކޮކާބިން / މާލެ، އާސިމާ ޙަސަންގެ ފަރާތުން ސްޓޭޓް ބޭންކް އޮފް އިންޑިއާ (މާލެ ބްރާންޗް) އާއި ސްޓޭޓް ބޭންކް އޮފް އިންޑިއާ އިންޓަރނޭޝަނަލް (މޮރިޝަސް) ލިމިޓެޑް އާއި ކޮމާޝަލް ބޭންކް އޮފް ސިލޯން ލިމިޓެޑް އަށް ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާއާއި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2332/Cv-C/2011 ޤަޟިއްޔާއިން ބާޠިލުވެގެން

---

6 ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2332/Cv-C/2011 މައްސަލަ ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓު

7 ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1950/Cv-C/2019 މައްސަލައިގެ ނިންމުން

8 ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1950/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާ

އަމަލާ އިންވެސްޓްމަންޓް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން މޯރިޝަސް ކޮމާޝަލް ބޭންކް ލިމިޓެޑްއަށް ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާ ޑިބެންޗަރުގެ ގޮތުންނާއި، ބްރިޖިންގ ފެސިލިޓީއަކަށް ލިބިދެވޭނެގޮތަށް ފައިސާ ދަރަނީގެ ނިސްބަތުން އަދާވެސް ގޮތެއްގެ މައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2384/Cv-C/2011 ދަޢުވާގައި ރަހުނުކޮށްފައިވާކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ "މާވެހިވަރު އަލިވަންގު ހިޔާ" ވިއްކާލުމުގެ ހުއްދަ ދިނުމާ ގުޅޭ ސްޓޭޓް ބޭންކް އޮފް އިންޑިއާ (މާލެ ބްރާންޗް) އަށް ލިބިގެންވާކަމަށް ކަނޑައަޅައި، މިއަދުން ފެށިގެން 03 (ތިނެއް) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ހުކުމްކުރެވުނުގޮތަށް ޗެކްކުރެވޭ " މާވެހިވަރު އަލިވަންގު ހިޔާ" ވިއްކާލުމަށް ވިއްކާ ހުއްދަ ދީފައިވާ ފައިސާ ބެލެހެއްޓުމުގެ ފައިސާގެ ބަދަލުގައި ބޭންކުތަކަށް ކަނޑައަޅާ ހުކުމްތަކެއް ޖަމާކުރުން، ހުއްދަ ފައިސާ ބޭންކުތަކަށް ބަދަލުކުރުމަށް އަދާކުރާ ގޮތަށް މަޤާމަށް ލިބިދެވޭނެގޮތާއި މިނިވަން ފެށިގެން ބޭންކުތަކުގެ ވޭތުވެދިޔަ ދުވަސް ތަރުތީބުން އިންޖަންކްޝަން ޖާރީކުރި ހުކުމްތަކުގެ ބޭންކުތަކަށް ބަދަލުކުރާ ހިސާބުން، "މާވެހިވަރު އަލިވަންގު ހިޔާ" ވިއްކާލުމުގެ ހުއްދަ ސްޓޭޓް ބޭންކް އޮފް އިންޑިއާ (މާލެ ބްރާންޗް) އަށް ދިނުމަށެވެ.[9]"

މިފަދައިންނެވެ.

އިސްތިއުނާފު ނިންމާވަރު

13. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B5-CR-3/RVH/2019/04 ނިންމުން ނިމިފައިވާގޮތް ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ހުރިހާ ނުކުތާ އަންނަނިވި ފަރާތްތަކުން ކުރި އިސްތިއުނާފު ބުނެ ކަމަށް އެއްގޮތްވާ ހަމަތަކާ ބައި ގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ވާހަކަ ދައްކާފައިވެއެވެ. އެގޮތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކަކީ؛

13.1- އިސްތިއުނާފު ހުށަހަޅާ ފަރާތްތަކުން އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތްތަކަށް ދޭހަވާ ގޮތުގައި ކިޔުމުގެ އަމުރުތައް އިންޖަންކްޝަން ޖާރީކުރާ ނިޔާކުރުމަށް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2384/Cv-C/2011 ދަޢުވާގެ ހުކުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެ މި ހުކުމުގެ އަމުރުތައް އިންޖަންކްޝަން ޖާރީކުރާ އިސްތިއުނާފު

[9] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1950/Cv-C/2019 ތަންފީޒީ ދަޢުވާގެ ދަރުން ނަންބަރު ނަންބަރު B5-CR-3/RVH/2019/04 ރަހުނު ވިއްކާލުމުގެ ހުއްދަ

މިކުރުވާ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1950/Cv-C/2019 ދަޢުވާގައި ނިންމަވާފައިވާ "ރައްދުން ވިއްކާލުމުގެ ހުއްދަ" އިން ނަންގަވާފައިވަނީ Res Judicata ގެ ޤާނޫނީ މަބްދައާ ޚިލާފަށްކަން އަދި ބެންކުވެރިޔަކަށް އަމުރު ނެރުއްވާފައިވަނީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2384/Cv-C/2011 ދަޢުވާގެ ހުކުމުގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ކަނޑައެޅުއްވުމުގެ ދާއިރާއިން ބޭރުން ކަމަށްވުމާއި، އެއީ ތަންފީޒީ އުސޫލުތަކާއި ޚިލާފު ނިންމުމެއްކަމުގައި ބެލެން ހުރިކަމުގެ ނުކުތާ އާއި؛

13.2- ސްޓޭޓް ބޭންކް އޮފް އިންޑިއާއިން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ލިޔުން ސްޓޭޓްބޭންކް އޮފް އިންޑިއާ ރިސީވަރުން އެޕޮއިންޓްކުރެވިފައިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2384/Cv-C/2011 ދަޢުވާގެ މައްސަލާގެ ހުކުމުގައި އިންޖަންކްޝަނާއި ޤަރާރުތައް ގެއްލިގެން ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ޚިލާފަށްކަމާއި، އަދި ލޯނުގެ ސްޓޭޓްބޭންކް ރިސީވަރު އެޕޮއިންޓްކުރެވިފައިވާ އިންޖަންކްޝަން ރިސީވަރ ކުރުމަށް އޮތް ބަސްބުނުމުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށްކަމުގައި ބެލެން ހުރިކަމުގެ ނުކުތާއެވެ.

ނުކުތާތަކާއި ގުޅިގެން ދެކެވޭ ފާހަގަ

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ ނުކުތާތަކާ ދެކެވޭ ފާހަގަ

14. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2384/Cv-C/2011 ދަޢުވާގެ ހުކުމުގައި، ހުކުމްކުރާ ތާރީޚަށް ފަހުގައި ޤަރާރުތަކާއި އިންޖަންކްޝަން އަރުވުމުގެ ދަށުން ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ގޮތަށް، އެ ހުކުމާއި ގުޅޭ ހިންގަވަންޖެހޭނީ އިސްތިއުނާފު ކުރުވާ ފަރާތުގެ ދަޢުވާއާ އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު އޮތްކަމާއި، އެފަރާތުން އިސްތިއުނާފު ކުރެވޭނެކަމެވެ. ހަމައެއާއެކު އިންޖަންކްޝަނާއި ޤަރާރުތައް ނުގެނެސްކަން ހުކުމުގައި ބަޔާންކުރައްވާފައިވާނެ، އެ ފަރާތާ ގުޅިގެން އަދި ނިޔާ ހުކުމަށް ބިނާކޮށްފައިވާ ހުކުމަށް އަސާސްކުރާ ގޮތަށް ތަންފީޒުކުރުމުގެ ނިންމުމާ ބެހޭގޮތުން ޝަރުޢީ ނުވަތަ

އިޖްރާއަތުގާ ގުޅިގެން އުފެދޭ ހުއްދަވާގޮތަކަށް ޤާނޫނީ އަވަސް ބަޔާން ހުކުމްކޮށްދިނުން ފަރުވާލެއްވާކަމަށް ބަލާން ޗާޖަހައްސަނީކަމަށްވާތީއެވެ.

15. ދެވަނަ ކަމަކަށް ފާހަގަކޮށްފައިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2384/Cv-C/2011 ދަޢުވާއާގެ ހުކުމުގައި ބަޔާންކުރާ ޖުމްލަ އަދަދަށްވުރެން އަރުވުނުދާ ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ނަގައިދިނުމުގެކުރަނަކަން ބަހުސްގެ ބޭނުމަކަށް ބެލިނަމަވެސް އިންޞާފުވާގޮތަށް ޤާނޫނާއި އެއް އުސޫލުތަކުން ހަމަހަމަކަމުގެ މައްޗަށް ހުރިހާ ބާރުގަދަކުރުން އެއްގޮތްވާކަން ނަގަންޖެހޭ ފުރިހަމައަށްކަން އެނގޭން ޤާނޫނީކަމާއި ނަމަވެސް ބާރުލިބުނުކަމެއް ހުރަހެއް ސާބިތުކުރެވިފައިވާކަން ޖެހިފަދަ އާއި އިންޞާފުން ހިސާބުކުރުމާއި އެއްބަސްވެވޭ ހިފެހެއްޓުމަށްކަމަށްވާތީއެވެ.

<u>އިސްތިޢުނާފު ޢަރުޟުވާ ފަރާތްތަކުން ދެއްކި ވާހަކަ</u>

16. އިސްތިޢުނާފު ޢަރުޟުވާ ފަރާތްތަކުން މި މައްސަލައިގައި ޢަލާވަ ހުށަހެޅުމުގެ ކުރިން އިޖްރާއީ އިޖްރާއާތެއް ހުށަހެޅިއެވެ. އެފަރާތްތަކުގެ އިޖްރާއީ އިޖުރާއާތަކީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B5-CR-3/RVH/2019/4 "ޤަރާރު ވިއްކާލުމުގެ ހުކުމު" ނެރުއްވިފައިވާ 28 ނޮވެމްބަރު 2019 ގައި ކަމަށާއި، އެ ހުކުމަކީ 3 މަސްދުވަހުގެ މުއްދަތަކަށް ދިން ހުކުމެއްކަމަށާއި، އެ ހުކުމުގެ މުއްދަތު 28 ފެބްރުއަރީ 2020 އަށް ހަމަވެފައިވާކަމަށެވެ. އަދި މި މުއްދަތު ހަމަވުމުން، ޤަރާރު ތަންފީޛުވެއްޖާ ރިޕޯޓެއް އަދުން އިދާރާއިން ކުރުވަން ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމާފައިވާކަމަށާއި، ޤަރާރު ވިއްކާލުމުގެ މުއްދަތު ހަމަވެފައިވާތީ، އަދިން އާ ހުކުމަށް ދިނުމާއި ގޮތަށް ނިންމުމަށް ސިވިލް ކޯޓުގައި 14 އޭޕްރީލް 2021 ގައި ބޭއްވުނު ޝަރީޢަތުގެ މަޖްލީހުގައި މައްސަލަ ބެލި ޤާޟީ ނިންމާފައިވާކަމުން، އިސްތިޢުނާފު ކުރެވިފައިވާ ޤަރާރު ވިއްކާލުމުގެ ހުކުމުގެ މުއްދަތު ހަމަވެފައިވާތީ، އަދި އިތުރު ހުކުމަކުން ނުކުތުން ދެނީ ޤަރާރު ވިއްކާލުމުގެ ގޮތުން އެއްވެސް ކަމެއް ކުރިއަށް ނުގެންދެވޭނެ މި މައްސަލައަކީ ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ މައްސަލައެއް ކަމުގައި ނުދެކޭކަމަށެވެ.

17. އަދި އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކަށް ޖަވާބުދެމުން އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތްތަކުން ބުނެފައިވަނީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2384/Cv-C/2011 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމުގައި ޙުކުމްކުރާ ތާރީޚަށްފަހުގައިވެސް، އިންޖަންކްޝަނާއި ޖަރިމަނާގެ ފައިސާ އަދާކުރަމުންދާކަމަށް ނުވަތަ ނަގާނެ ކަމަށް އެއްވެސް ޢިބާރާތެއްކަން ކަނޑައަޅާފައިވާކަމަށް ބުނެފައިވާއިރު، އެ ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމުގެ 7 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ "މި ޙުކުމުގެ ފައިސާ އެ ޙުކުމް ދޫކުރެވުނު ބަންދުނުވާ އަދާކުރެވޭނީ ގޮތުން މިއަދު (30 ސެޕްޓެމްބަރު 2012) ން ފެށިގެން 7 (ހަތެއް) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ކޯޓުގެ މަރުޙަލާތަކުން އުޞޫލުތަކަށް ޖެހޭގޮތަށް އެ ޙުކުމް ދޫކުރި ބަންދަކަށް އަދާކުރަމުން އެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި މި އިންޖަންކްޝަން ޙުކުމަށް އޭގެ އިންޖަންކްޝަނާއި ޖަރިމަނާއާއެކު ދައްކައި ހަމަސްކުރުމަށް.....އަންގައި" މިފަދައިންނަމަ، މި އިންޖަންކްޝަން ޙުކުމަށް އޭގެ އިންޖަންކްޝަނާއި ޖަރިމަނާއާއެކު ދައްކައި ހަމަސްކުރުމަށް އަންގާފައި އޮތުމުންވެސް އިންޖަންކްޝަން ޖަރިމަނާ ވެސް ބަލަހައްޓަން ތާރީޚަކަށް ދިމިޖެ ފެއިލްވާކަމަށެވެ.

18. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2384/Cv-C/2011 ޤަޟިއްޔާއާއި ގުޅިގެން 30 ސެޕްޓެމްބަރު 2012 ގެ ނިޔަލަށް ޙުކުމް ގުޅިގެން ހުށަހަޅާފައިވާ ޙުކުމް އެކްސެކިއުޝަން ސްޓޭޓްމަންޓްގައިވެސް އިންޖަންކްޝަން ޖަރިމަނާ ހިސާބުކޮށްފައިވާ މިގޮތުގެ ހިސާބު ހަމަކުރުމާ އުސޫލެއްކަމަށްވާތީއާއި، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2384/Cv-C/2011 ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ޙިޔާލުގެ ފަރާތުގެ ނުކުތާގެ 3 ވަނަ ނުކުތާގައި ޙުކުމްތަކަށް ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާ އެއްކަސްފުގައިވާ ގޮތަށް ދެއްކިފައިވާކަމުގެ އަދި ބުނެވިދިޔަ ޙުކުމް އެކައުންޓްތަކުގެ ސްޓޭޓްމަންޓްތަކުގެ ދައްކާފައިވާ ފައިސާތަކުގެ ތަފުސީލް މި މަރުޙަލާގައި ޝަރީޢަތަށް ހުށަހަޅާފައިނުވާތީ ފައިސާތަކުގެ އިންސާފު ބަޔާންކުރެވޭނެ ގޮތެއް، މި ނުކުތާ އާއި ގުޅޭގޮތުން މިހާރު ބަލައިނުގަނެވޭ ހަމައެއް ނެތްކަމުގެ ނިންމާފައިވަނީއެވެ.

ޝަރީޢަތަށް ފާހަގަކުރެވުނު ކަންކަން

ދިފާޢީ އިޢުތިރާޒާއި ގުޅޭ

19. އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ ވަކީލުން ހުށަހެޅި ދިފާޢީ އިޢުތިރާޒަށް ބަލާއިރު އެ އިޢުތިރާޒަކީ އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B5-CR-3/RVH/2019/4 "ރަހުން ވިއްކާލުމުގެ ހުއްދަ" އަދި މިހާރު މުއްދަތު ހަމަވެފައިވާ ހުއްދައެއްކަމަށްވާތީއާއި ރަހުން ވިއްކާލުމުގެ އެ ހުއްދައެއް ސިވިލް ކޯޓުގައި 14 އޭޕްރީލް 2021 ވަނަ ދުވަހުގައި ބޭއްވުނު ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި މައްސަލަ ބެލި ޤާޟީ ނިންމާފައިވާތީ އެ އަމުރު ރިޢާޔަތްކޮށް އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައި މިވާ މައްސަލައަކީ އިތުރަށް ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ މައްސަލައެއް ކަމުގައި ނުދެކޭކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި އިޢުތިރާޒެކެވެ.

20. އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ ވަކީލުން ބުނިފަދައިން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B5-CR-3/RVH/2019/4 "ރަހުން ވިއްކާލުމުގެ ހުއްދަ" އަދި މިހާރު މުއްދަތު ހަމަވެފައިވާ ހުއްދައެކެވެ. މުއްދަތު ހަމަވެފައިވަނީ 28 ފެބްރުއަރީ 2020 ގައެވެ. ރަހުން ވިއްކާލުމުގެ އެ ހުއްދައެއް ސިވިލް ކޯޓުގައި 14 އޭޕްރީލް 2021 ވަނަ ދުވަހުގައި ބޭއްވުނު ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި މައްސަލަ ބެލި ޤާޟީ ނިންމާފައިވަނީ އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ ވަކީލުން ބުނި ނަމަވެސް އެފަދަ ނިންމުމެއް ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމާފައިވާކަން އެނގޭކަށް ނެތެވެ.

21. އެހެންކަމުން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B5-CR-3/RVH/2019/4 "ރަހުން ވިއްކާލުމުގެ ހުއްދަ" އަދި މިހާރު މުއްދަތު ހަމަވެފައިވާ ހުއްދައެއް ކަމުގައިވިޔަސްވެސް ބުނެފައި ހުއްދަ އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުގެ ވަކީލުން ދިފާޢީ ހުއްޖަތުގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ބުނެފައިވަނީ ބުނެފައި ހުއްދަ ނުކުރެވިފައިވާ ޙުކުމް ތަންފީޛުކުރުމާ ގުޅޭ ހަމަތަކާ ޚިލާފަށްކަމަށް ޤަބޫލުކުރެވޭން ކަމުން މައުޟޫޢީ މައްސަލައިގައި އަދި ރަހުން ވިއްކާލުމުގެ ހުއްދައެއް ނުދެން ކަމުގައިވިޔަސްވެސް އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު

B5-CR-3/RVH/2019/4 "ރަހުނު ވިއްކާލުމުގެ ހުއްދަ" އަށް ސަފާރީއަކުން ގޮތެއް ކަނޑައެޅެންޖެހޭނެކަމުގައި އަހުރެން ދެކެމުއެވެ.

އިސްތިއުނާފުގެ ފުރަތަމަ ނުކުތާއާ ގުޅޭ: ހުކުމް ތަންފީޛުކުރުމުގެ ދާއިރާ

22. ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ މިނިސްޓްރީ އޮފް ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ވ މުޙައްމަދު އަބްދުއްލަތީފު[10] މައްސަލައިގައި ހުކުމް ތަންފީޛުކުރުމުގެ ދާއިރާއަކީ ކޮބައިކަން ބަޔާންކުރައްވައެވެ. އެގޮތުން ހުކުމް ތަންފީޛުކުރުމުގެ މައްސަލަތަކުގައި ޝަރީޢަތުގެ ކުރިމަތިން ކުރެވޭނީ ތަންފީޛުކުރުމަށް އެދޭ މައްސަލައިގެ ހުކުމް ތަންފީޛުކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން އެކަނި ކަމަށާއި، ތަންފީޛުކުރުމަށް އެދޭ މައްސަލައިގެ މައްޗަށް އަލުން ހުކުމަށް ބަލާލުމެއް ނުކުރެވޭނެކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ.

23. ހަމައެއާއެކު ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ މިނިސްޓްރީ އޮފް ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ވ އަހްމަދު ސިޔާމް[11] ޝަރީޢަތުގައި ބުނެފައިވާ ހުކުމް ތަންފީޛުކުރުމުގެ ގޮތުން ކޯޓަކަށް ހުށަހެޅޭ ދަޢުވާތަކަކީ ގެނެވޭ އެ ޝަރީޢަތްތަކުގައި ސާބިތުވެފައިވާ ދަރަނީގެ ހުކުމް މާލީ މުޢާމަލާތުގެ ކޯޓަކުން ބަދަލުނުކުރެވޭ ހިނދަކު، ހުކުމް ތަންފީޛުކުރުމަށް ހުށަހެޅުން ޝަރީޢަތުގައި އެ ދަރަނިއެއްގެ މައްޗަށް ގޮތެއް ފާހަގަކުރެވިފައި، ދަރަނި ސާބިތުވި ޝަރީޢަތުގެ ހުކުމަށް ބަދަލެއްގެނައުމަކީ ސާބިތުވެދަރަނީގެ މައްސަލަތަކެއް ކޯޓުން ބަލައި ހިންގުމުގެ އުޞޫލުތަކާއި އިޖްރާއަތުތަކާ ޚިލާފު ކަމެއްކަމަށެވެ. އަދި ހުކުމް ތަންފީޛުކުރުމުގެ ގޮތުން ކޯޓަށް ހުށަހެޅޭ މައްސަލަތަކުގައި ފަރީޤުންގެ ހަމައެކަނި ދައުރަކީ ސާބިތުވެފައިވާ ދަރަނި ނުވަތަ އަދާކުރަންޖެހޭ "އިލްތިޒާމް" އަދާކުރުވުމާއި ބެލުމާއި، އެކަންކަން އަދާކުރުވުންވާނަމަ، ހުކުމް ތަންފީޛުކުރުމުގެ ގޮތުން ހަވާލުކުރުމާ ގުޅޭ އެއްޗެއްސަށް ފިޔަވަޅު އެޅުން ކަމަށެވެ.

[10] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/SC-A/07

[11] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/SC-A/32

24. ތަންފީޛު މަޢްލޫމާތުގައި ހިމެނޭ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2384/Cv-C/2011 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ؛

1. ސްޓޭޓް ބޭންކް އޮފް އިންޑިއާ (މާލެ ބްރާންޗް) އިން ނަގާ ޓާރމް ލޯނުގެ ބެލެންސްގައި 31 ޑިސެމްބަރު 2012 ގެ ނިޔަލަށް އޮތް އިންޓްރެސްޓާއި ޕްރިންސިޕަލްއަމައުންޓް US$11,414,174.70 (އެގާރަ މިލިއަން ހަތަރުސަތޭކަ ސާދަހާސް އެއްސަތޭކަ ހަތްދިހަ ހަތަރު ޑޮލަރު ހަތްދިހަ ޔޫ.އެސް ސެންޓް) އާއި،

2. ސްޓޭޓް ބޭންކް އޮފް އިންޑިއާ އިންޓަރނޭޝަނަލް (މޮރިޝަސް) ލިމިޓެޑުން ނަގާ ޓާރމް ލޯނުގެ ބެލެންސްގައި 31 ޑިސެމްބަރު 2012 ގެ ނިޔަލަށް އޮތް އިންޓްރެސްޓާއި ޕްރިންސިޕަލްއަމައުންޓް US$11,414,174.70 (އެގާރަ މިލިއަން ހަތަރުސަތޭކަ ސާދަހާސް އެއްސަތޭކަ ހަތްދިހަ ހަތަރު ޑޮލަރު ހަތްދިހަ ޔޫ.އެސް ސެންޓް) އާއި،

3. އިންޑިއާ އިންޓަރނޭޝަނަލް (މޮރިޝަސް) ލިމިޓެޑުން ނަގާ ޓާރމް ލޯނުގެ ބެލެންސްގައި 31 ޑިސެމްބަރު 2012 ގެ ނިޔަލަށް އޮތް އިންޓްރެސްޓާއި ޕްރިންސިޕަލްއަމައުންޓް US$2,483,842.92 (ދެމިލިއަން ހަތަރުސަތޭކަ އަށްޑިހަ ތިންހާސް އަށްސަތޭކަ ސާޅީސް ދެއް ޑޮލަރު ނުވަދިހަ ދެއް ޔޫ.އެސް ސެންޓް)އާއި،

4. ކޮމަރޝަލް ބޭންކް އޮފް ސިލޯން ލިމިޓެޑުން ނަގާ ޓާރމް ލޯނުގެ ބެލެންސްގައި 23 ސެޕްޓެންބަރު 2012 ގެ ނިޔަލަށް އޮތް އިންޓްރެސްޓާއި ޕްރިންސިޕަލްއަމައުންޓް US$6,666,231.17 (ހަމިލިއަން ހަހަސަތޭކަ ފަސްދޮޅަސް ހަހާސް ދުއިސައްތަ ތިރީސް އެކެއް ޑޮލަރު ސަތާރަ ޔޫ.އެސް ސެންޓް)

ދައްކަން ޖެހި ނުދެއްކިވާކަމާއި "...މި އެންމެހައި ލޯނުތަކުގެ އޮތް އިންޓްރެސްޓާއި ޕްރިންސިޕަލްއަމައުންޓް ދައްކައި ހަމަޖައްސަންދެން.." މިފަދައިންނެވެ.

25. ބަޔާންކުރެވުނު ކަންކަމަށް ބަލާއިރު، ކޮންމެ ބޭންކް ލޯނެއްވެސް އޮތް އިންޓްރެސްޓާއި ޕްރިންސިޕަލްއަމައުންޓް ހިސާބުކޮށްފައިވަނީ އެކިގޮތްތަކަށެވެ. އަދި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ ޝަކުވާތަކަށް ބަލާއިރު ދައްކަން ޖެހޭ ފައިސާއާއި ޕްރިންސިޕަލްގެ އަދަދަކީ ކޮބައިކަން ވެސް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

26. ޖުމްލަކޮށް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2384/Cv-C/2011 ޤަޟިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި އަމަލާ އިންވެސްޓްބޭންކްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާއި އިތުރު 5 ފަރާތަކުން ހުށަހަޅައިފައެވެ.

އެ މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2013/HC-A/138 ޤަޟިއްޔާ ބަލައި ޙުކުމްކޮށްފައިވަނީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުމަށް ތާއީދުކޮށެވެ. އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2013/HC-A/138 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމް ކުރުމުން އެ ޙުކުމް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ފެށި އަލަށް އިސްތިޢުނާފްކުރުމަށްފަހު ޝަރީޢަތުގައި ތިބި އިތުރު 5 ފަރާތަކުން އިސްތިޢުނާފް ކުރިއެވެ[12]. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ފެށި ނިންމީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނިންމުމަށް ތާއީދުކޮށެވެ.

27. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2384/Cv-C/2011 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތްތަކުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރި ކަން އެނގެންއޮތް ނަމަވެސް އިސްތިއުނާފު ތަރުތީބު ފަރާތްތަކުން އެ ޤަޟިއްޔާ މަތީ މަރުޙަލާގެ ކޯޓުތަކުގައި އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިނުވެއެވެ. އެގޮތުން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2384/Cv-C/2011 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމަކީ މިހާރު ނިހާއީ ޙުކުމެކެވެ.

28. ޙުކުމް ތަންފީޛުކުރުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1950/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާގައި ބުނެފައިވަނީ "މިއަދުން ފެށިގެން 03 (ތިނެއް) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ހުޅުމާލޭގެ ޕްލޮޓެއްގައި " މާލެ ފޭސް އަށް ގެސްޓް ހައުސް" ފިޔާވަތި ބިން އެއްބައިވަންތަކޮށް ބޭނުންކުރުމަށް ދެއްކި ރުހުން ލިބުނު ފަރާތްތަކުން ކުރިމަތިލާ ކަންކަމާ ގުޅޭ ރޭވުންތަކުގެ ތެރެއިން ހޮޓަލް ކުރުމާއި ގެސްޓް ހައުސް ބޭނުންކުރުމުގެ އުޞޫލުތަކާއި ގުޅޭ ގޮތުން ކުރިޔަށް ގެންދިއުމަށް ބަދަލުގެނެސް ... ބިމުގެ ބޭނުން ވިޔަފާރީ ބޭނުމަށް ބަދަލުކުރުމަށް ފައިސާ ދެއްކުމަށް އެދިފައިވާ ފަރާތްތަކަށް ބޭނުން ބަދަލުކޮށް ދިނުމުގެ އިޖުރާއަތު ކުރިޔަށް ގެންދިއުމަށް ހުޅުމާލޭގެ ޕްލޮޓެއްގައި އެދިފައިވާ ފަރާތަށް ބަދަލު ކޮށްދިނުމަށް "މާލެ ފޭސް އަށް ގެސްޓް ހައުސް ފިޔާވަތީގެ ޚަރަދު ސަބަބުން ބޭނުން އެއްވެސް ފައިދާ (މާލީ ގެއްލުމެއް) އަށް ދެއްވާށެވެ." މިފަދައިންނެވެ.

29. ބައްލަވާލެއްވުމުން މި ޤަޟިއްޔާއަކީ ވަކި ވަކިން ނަޒަރުކޮށްލެވޭނެ އެއްވެސް ސަބަބެއް ނެތް ޙާލަތެއް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2384/Cv-C/2011 ޤަޟިއްޔާއިން ލާޒިމްކުރާ ތަންފީޛުކުރުމުގެ ޤާނޫނީ އަސާސްތައް ބަދަލު ހިސާބު ކޮށްފައިވާ ވަކި ތަޢާރުޟުވާގޮތަކީ ނިޔާވާނެ ގޮތެވެ. އެ ބައްލަވާގޮތުގައި ހުރިހާ ފަރާތަކާ ބެހޭ ފޮނުއްވިކަމަށް ތަންފީޛު ކުރުމުގެ ބަދަލުގައި ބަލައިގަނެވޭނެ ކަމަށް ނިންމަވައިފައިވެއެވެ. ނަމަވެސް ޙުކުމް

[12] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/SC-A/46 ޤަޟިއްޔާ

ތަންފީޒުކުރުމުގެ މަރުޙަލާގެ ތެރެއިން ޖޫރިމަނާއާއި އިންޓްރެސްޓް ހިސާބުކޮށްފައިވަނީ މައުޟޫޢީ މައްސަލައިގައި ޖޫރިމަނާއާއި އިންޓްރެސްޓް ހިސާބު ކޮށްފައިވާ ޢަދަދަށްވުރެ އިތުރުވާގޮތަށް، ޙުކުމް ތަންފީޒުކުރުމުގެ މައްސަލަ ނިމޭ ތާރީޚާއި ހަމައަށްކަން އެނގެންއޮތީއެވެ.

30. އެހެންކަމުން ދަރަނި ސާބިތުވި ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމުގައި ޖޫރިމަނާއާއި އިންޓްރެސްޓް ހިސާބުކޮށް ދައްކަން އަންގާފައިވާ ގޮތާއި ޙުކުމް ތަންފީޒުކުރުވުން މައްސަލައިގައި ޖޫރިމަނާއާއި އިންޓްރެސްޓް ދައްކަން އަންގާފައިވާ ގޮތް ތަފާތުކަން އެނގެންއޮންނަކަމުން އެއީ ދަރަނި ސާބިތުވި ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމަކީ ބަދަލުގެނައުން ކަމަށް އަރުވުން ދެކެމެވެ. އަދި އެއީ ސާބިތުދަރަނީގެ މައްސަލައަށް ކޯޓުން ބަލައި ހިނގުމުގެ އުޞޫލުތަކާއި އިޖުރާއަތުތަކާ ޚިލާފު ކަމެއްކަމަށްވެސް ދެކެމެވެ.

<u>އިސްތިއުނާފު ދެވަނަ ނުކުތާއާ މެދު</u>

31. އިސްތިއުނާފު ދެވަނަ ނުކުތާ ބިނާކޮށްފައިވަނީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު ނަންބަރު 1950/Cv-C/2019 ތަންފީޒީ ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ގޮތަށް "އަރުވުންތަ އިންޓްރެސްޓާއި ޖޫރިމަނާ" ނަގައިދެވޭނެ ކަމަށް ކޯޓުން ކަނޑައަޅައިދިނަމަ، އެފަރާތުން ހުށަހަޅާ އެދޭ ފަރާތުގެ ވާހަކައެވެ. އަދި އެގޮތުން ކަނޑައެޅި، އަރުވުންތަ ޖޫރިމަނާއާއި އިންޓްރެސްޓްގެ ފައިސާ ދައްކަން އަންގައިދިނުމަށް، އިތުރަށް ޖޫރިމަނާއާއި އިންޓްރެސްޓްވާ ގޮތަށް ހިސާބުކުރުވުމުގެ ސެޓްލްމަންޓް ޕްލޭންތަކާއި އަދި ކޯޓުން އެގްރީމަންޓުގައި ބަޔާންކުރައްވާ އުޞޫލުގެ ތަރުތީބުގެ ތެރެއިން ކަމަށް ބުނެއެވެ.

32. ނަމަވެސް އިސްތިއުނާފު ފުރަތަމަ ނުކުތާއާއި ގުޅިގެން ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކުރި ކަންކަމުގެ ތެރޭގައި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1950/Cv-C/2019 ތަންފީޒީ ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ގޮތަށް "އަރުވުންތަ އިންޓްރެސްޓާއި ޖޫރިމަނާ" ނަގައިދެވޭނެކަމަށް ކަނޑައަޅައި އޮތް ކަނޑައެޅުމަކީ ސާބިތުދަރަނީގެ މައްސަލައެއް

ކޯޓުން ބަލައި ހިންގުމުގެ އުސޫލުތަކާއި އިޖުރާއަތުތަކާ ޚިލާފުވާ ކަމަށް ކަނޑައެޅިގެން ގޮސްފައިވާކަމުން މި ނުކުތާއަށް އިތުރަށް ޝަރީޢަތުން ބަލައި ގޮތެއް ކަނޑައަޅަންޖެހޭ ބޭނުމެއް ނެތްކަމަށް ދެކެމެވެ.

ނިންމަން ފެންނަ ގޮތް

33. އެހެންކަމުން، ބުނެވިދިޔަ ކަންކަން އެގޮތުގެ މަތިން ހުކުމުން އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B5-CR-3/RVH/2019/04 ނިންމުން ނިންމާފައިވަނީ ސާބިތުކުރުމުގެ މައްސަލައިގައި ކޯޓުން ބަލައި ހިންގުމުގެ އުސޫލުތަކާއި އިޖުރާއަތުތަކާ ޚިލާފުވެގެން ކަމަށް ޤަބޫލުކުރެވޭތީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B5-CR-3/RVH/2019/04 ނިންމުން ބާޠިލުކަމަށް ކަނޑައަޅައި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1950/Cv-C/2019 ތަންފީޛީ ވަސިއްޔާގެ މޮޅުއިން ރަހުނު ވިއްކާލުމުގެ ހުކުމުގައި އަދި އަމުރުތައް ނެރުމަށް ސިވިލް ކޯޓަށް ތަބްލީޣުކުރަން ޖެހޭކަމަށް ދެކެމެވެ.

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދުގެ ރައުޔު

34. ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލްގެ ރައުޔަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމްގެ ރައުޔު

35. ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލްގެ ރައުޔަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަމެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ އިޖުރާއަތު ބަޔާންކޮށްދިނުން

36. މި ޤަޟިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ބަލާނިމުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި މި ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ޙައްޤު މައްސަލައިގެ ފަރާތްތަކަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އާންމު އުސޫލެއްގެ ގޮތުން[13] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓަށް މައްސަލަ އިސްތިއުނާފުކުރަން ހުށަހަޅާނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ނިންމުން

[13] މުއްދަތުގައި ދުވަސް އިސްތިއުނާފު މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައެވެ.

ނިންމާތާ 30 (ތިރީސް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައެވެ.[14] މި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓް ހަވާލުކޮށްދިނުވާނަމަ، އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ މުއްދަތު ގުނަން ފަށާނީ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓް ހަވާލުކުރާ ތާރީޚުން ފެށިގެންނެވެ.[15] އަދިނަމަވެސް، ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓުގެ ޚުލާޞާއަށް ބިނާކޮށްވެސް އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.[16]

ހުކުމް:

ދެންފަހު، އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު ކަންކަން އެގޮތުގައި ހުރުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B5-CR-3/RVH/2019/04 ނިންމުން ބާޠިލު ކުރަން ކަނޑައަޅައި، އަލުން އަޑު އަހަން ފިއްކާލުމުގެ ހުއްދައިގެ އަމުރާއި ނުރުމަން ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު)ގެ 46 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން މި މައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓަށް ތަޙްވީލުކުރުމަށް ނިންމައި އެގޮތުގެ މަތިން މިޤަޟިއްޔާ ބެލި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ހުކުމްކޮށްފީމެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާ ބަލައި ހުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު ޙަސަން ޝަފީޤް | ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް (ރިޔާސަތު) | ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމް

[14] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)
[15] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)
[16] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)